

საპოლიტიკო, სამეცნიერო და სალიბერალური ნახაზებიანი გაზეთი გამოდის ყოველ კვირა დღეს

№ 35

ა ბ ვ ი ს ტ რ 27 1900

№ 35

გაზეთის ფასი: ერთი წლით გაუგზავ. 7 მან., გაგზავნილი 8 მან. ნახევარი წლით გაუგზ. 3 მან. 50 კაპ., გაგზ. 4 მან. სამი თვით გაუგზ. 2 მან., გაგზ. 2 მან. 50 კაპ., თითო ნომერი სამ შაურათ.

ხელის-მოწერა ქაიდებ: თფილისში „წერა-კითხვის საზოგადოების კანცელარიაში“ (Дворцовая, д. зем. банка № 101) და თვით „ქვალის“ რედაქციაში არტილერიის ქუჩა, № 5. ფოსტის ადრესი: Тифлисъ. Редакция „Квали“.

შინაარსი: ოზურგეთის ქალაქის თვითმართველობა ფ. მახარაძისა.—ახლო კანონი ხიზანთა შესახებ.—სხვა-და-სხვა ამბები.—უცხოეთი.—„კვალი“-ს კორესპონდენციები.—ომის ამბები.—წერილი ბახმაროდან შავგვრემანისა.—წერილი მს. მალეთიდან იასე რაჭველისა.—ანლათ დაბადებული (თარგმანი) კახელი ქალისა.—წერილი რედაქციის მიმართ.—საქველ-მოქმედო საქმე და განცხადებები.

ქუჩისა და „კვალი“ № VII და VIII დაურიგდა ხელის-მოწერა

ოზურგეთის ქალაქის თვითმართველობა
(1896—1900)

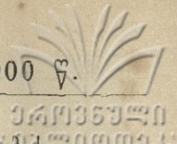
III

როცა ჩვენ ოზურგეთის ქალაქის თვითმართველობის გაცნობას შევუდექით, სრულიად მხედველობაში არ გვქონებია, რომ ოდესმე პრესის საშუალებით გამოვქვეყნებდით რასმეს ამ საგნის შესახებ. მაგრამ საქმის გაცნობამ იძულებული გაგვხადა ასეთი მცირე შეხედულება შეგვეცვალა. მართალია, ოზურგეთი, როგორც ქალაქი, თავის სიმდიდრით თუ ადებ-მიცემობით, თავს ვერ მოგვაწონებს, იგი ამ მხრით *quantité négligible*-ს წარმოადგენს. მაგრამ ოზურგეთის ქალაქის თვითმართველობა საზოგადოებრივი ხასიათის დაწესებულებაა, რომელიც მოწოდებულია განაგოს განსაზღვრული რიგი საზოგადოებრივ მოქმედებათა, და როგორც ასეთი პასუხის მგებელია, როგორც სა-

ზოგადოების, ისე მთავრობას წინაშეც. თვითმართველობის დედა აზრი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მეტათ ფართო და ღრმა მნიშვნელოვანია. ამიტომ საზოგადოებისთვის მიუცილებელ საჭიროებას შეადგენს ყველა ასეთი დაწესებულების მოქმედება მკაცრ კრიტიკის დარჯაჟში იქნას გატარებული და აწონ-დაწონილი. ამ თვალთა ხედვის წერტილიდან ვუცქერით ჩვენ ოზურგეთის ქალაქის თვითმართველობასაც. და აი რათ მიგვაჩნია ჩვენ საზოგადოების ყურადღების ღირსათ მაზე მსჯელობა. ამ პატარა წინასიტყვაობის შემდეგ გავიდეთ საგანზე.

წინა წერილებიდან ჩვენმა მკითხველმა ის უტყუარი და პირდაპირი დასკვნა უნდა გამოიყვანოს, რომ ოზურგეთის ქალაქის შემოსავალ-გასავლის ზრდა ამ უკანასკნელი სამი თუ ოთხი წლის განმავლობაში სრულიად ანორმალური მოვლენაა: ფ. ი. ეს ზრდა სრულყოფილად არ ყოფილა შედეგი ქალაქის ადებ-მიცემობის ბუნებრივ ზრდა-მატებისა. ამ გარემოების

პირდაპირი შედეგი კი ის იყო, რომ ქალაქის ხარჯთ-
 აღრიცხვაში შემოსავალი და გასავალი უმეტეს ნაწი-
 ლათ მხოლოდ ქალაქის იწერებოდა, ნამდვილათ
 კი ბევრათ იმაზე ნაკლები შემოდებოდა და იხარჯე-
 ბოდა, რაც ხარჯთ-აღრიცხვაში იყო აღნიშნული.
 ამ ნაირათ, რადგანაც შემოსავალი და გასავალი
 ერთიერთმანეთზე არის დამოკიდებული, გასავალი,
 ე. ი. ქალაქის ხარჯები, შემცირდა შემოსავლის
 შემცირების კვალობაზე. რა გვარ ხარჯებს ეწვია
 ასეთი ბედი? ამის შესახებ 28 ივნისის 1899 წლის
 საბჭოს სხდომის ოქმში აი რას ვკითხულობთ:
 „Разсмотрѣвъ вопросъ относительно невыполненія
 многихъ постановленій собранія, направленныхъ къ
 благоустройству города, вслѣдствіе непоступленія
 въ предыдущіе годы, ассигнуемыхъ въ смѣтѣхъ
 суммъ, постановили: испросить разрѣшеніе на
 позаимствование запаснаго капитала“ (კურსივი ყვე-
 ლგან ჩვენია). მაშასადამე დაუკმაყოფილებელი
 დარჩენილა ის ხარჯები, რომლებიც დანიშნული
 იყო ქალაქის პირობების გასაუმჯობესებლათ. ამ
 ოქმიდან ჩვენ ვტყობილობთ კიდევ, რომ საქმე
 იმდენათ ვაჭირვებულა, რომ წინა წლებში მონა-
 გარი თანხის¹⁾ გარდა ქალაქს სხვა არა დარჩენია-
 რა. შუამდგომლობა ამ თანხის მოშველებაზე ქა-
 ლაქის საჭიროებათა დასაკმაყოფილებლათ განმეო-
 რებული იქმნა შემდეგ სხდომაზედაც, რომელზე-
 დაც კრებას მოხსენდა ანგარიში ხარჯთ-აღრიცხვის
 სისრულეში მოყვანის შესახებ და რომელზედაც
 დადგენილ იქმნა: ნებართვა ავიღოთ გუბერნატო-
 რისაგან სათადარიგო თანხის მოშველებისთვის „იმ
 დეფიციტების დასაფარავათ, რომლებიც სისტემატიურათ
 მეორედებან ხელმე“ (для покрытія систематически
 повторяющихся дефицитов. სხდომა 6 სექტ. 1899 წ.)

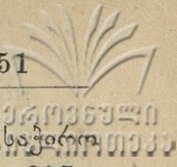
ამ ნაირათ, აქედან ჩვენ ვხედავთ, რომ ოზურ-
 გეთის თვითმართველობა მეტათ გასაჭირ მდგომარე-
 ილებაში ჩავარდნილა: ქალაქის შემოსავალი სრულ-
 ლეებით ვეღარ აუღის ქალაქის ხარჯებს; დაუკმაყო-
 ფილებელი რჩებიან უმეტეს ნაწილათ ის საჭიროე-
 ბანი, რომელნიც ქალაქის პირობების გაუმჯობე-
 სობას შეეხებიან. ახლა ჩვენ ვკითხოთ: ქალაქის
 ამ არა სანატრელ და უნუგეშო მდგომარეობაზე
 მიქცეული იქმნა თუ არა ყურადღება ვისგანაც
 ჯერ იყო და თუ მიქცეულ იქნა, რა ღონისძიება
 იყო ხმარებული ამ მდგომარეობისაგან თავის და-
 საღწევათ? თვითმართველობის საქმეებში ამის შე-
 სახებ სრული მდუმარებაა; მხოლოდ ერთ ადგი-
 ლას წავატყდით ჩვენ მთავრობის მიერ ნაჩვენებ
 ზომებზე გასული წლის ბოლო რიცხვებში. მთავრო-

ბა ურჩევს ოზურგეთის თვითმართველობის დღე-
 ციტი შესამცირებლათ ერთი მხრით გაღიდებული
 იქნას შემოსავლის სტატები და მეორე მხრით
 ხარჯებიც შემცირდენ, ასე რომ ქალაქი ნულარ
 აძლევს 200 მან. ოზურგეთის საქალბო სასწავლე-
 ბელს და ნულარც 150 მან. იხდის ქალაქის უკანონო
 შობილ ბავშვების გასაზრდელათო, რასაც ქალაქი
 ყოველთვის იხდიდა (რასაკვირველია ხან მეტს, ხან
 ნაკლებს). მაშასადამე საქმე იქამდის მივიდა, რომ
 იმ ორიოდ გროშის გამოღებაც კი, რომელსაც
 ოზურგეთის თვითმართველობა სახალხო განათლე-
 ბისთვის ხარჯავდა, დღეს მას აღარ შეუძლია. აქა-
 მდის ოზურგეთის ქალაქის თვითმართველობის მო-
 ნაწილეობა სწავლა-განათლებაში ამ 200 მან. გა-
 მოიხატებოდა, ამას შემდეგ კი ამის შეძლება აღარ
 აქვს. მაშასადამე რაღა თვითმართველობა უნდა იყოს
 ისეთი თვითმართველობა, რომელიც სახალხო გა-
 ნათლებისთვის 200 — 300 მანეთის დახარჯვას ვერ
 შეძლებს? ან რაღა უნდა იყოს ისეთი ქალაქის
 თვითმართველობა, რომელსაც თავის უკანონოთ
 დაბადებულ ბავშვების გამოკვება აღარ შეეძლება?
 აი ასეთ მდგომარეობაში ჩავარდა ოზურგეთის თვით-
 მართველობა. რას აკეთებდა ამ ხნის განმავლობაში
 ქალაქის საბჭო, ე. ი. ერთათ-ერთი მისი ორგანო
 ბ-ნი თავდგირიძე? იხმარა თუ არა მან შესაფერი
 ღონისძიება? ან შეუფარდა თუ არა თავის მოქმე-
 დება ქალაქის კასის მდგომარეობას? სრულებითაც
 არა: პირიქით, ბ-ნი თავდგირიძე ისეთ რამებს გა-
 მოეკიდა, რომ იმათი სისრულეში მოყვანა არა თუ
 პატარა ოზურგეთისთვის, უფრო დიდი და შეძლე-
 ბული ქალაქისთვისაც კი მეტათსამძიმო იქნებოდა,
 თორემ ოზურგეთისთვის ყოველად შეუძლებელი.
 მაგრამ ამას ვინ უყურებდა? ეს ყოველივე საქმის-
 თვის იყო საჭირო და ბ-ნი თავდგირიძე ხომ საქ-
 მისთვის არ მოვლინებია ოზურგეთს! მისი საწადე-
 ლი მხოლოდ ის იყო, რომ სალაყო საგანი არ
 გამოლენოდათ ოზურგეთელებს და მოგეცათ სიცო-
 ცხლე ეს წადილი მას საუცხოვოთ შეუსრულდა.

მოგვხსენებათ, რომ ოზურგეთელებს, როგორც
 საზოგადოთ გუბურებს, გადამეტებით უყვართ ორი
 რამ: წასვლა-მოსვლა და სწავლა-განათლება. ოღონდ
 ეს ორი მოთხოვნილება დაუკმაყოფილეთ და ისინი
 ყოველივეს დათმობენ. ბ-ნმა თავდგირიძემაც, თითქო
 იმათ აღლო აართვა: ქალაქის მამასახლისათ და-
 დგომისთანავე მან ოზურგეთელების გული მოიგო
 მით, რომ ორივე ამ უმთავრესი მოთხოვნილების
 დაკმაყოფილება აღუთქვა. ერთი მხრით ის და-
 პირდა ოზურგეთს საღ ნატანებს შუა რკინის ვზის
 გაყვანას და მეორე მხრით სავაჟო პროგიმნაზიის
 დაარსებას ოზურგეთში. ორივე ეს დაპირება ელვა-

1) ეს არის სათადარიგო თანხა, სულ 1770 მანეთი,
 რომელიც პოლიციამ გადასცა თვითმართველობას.

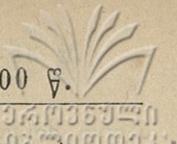
სავით მოედვა მთელ გურიას: რამდენიმე თვის განმავლობაში ოზურგეთის რკინის გზა და პროგიმნაზია ყველას ენაზე ეკერა არავის ეჭვი არ შეჰქონდა იმათ დაუყოვნებლივ განხორციელებაში, მხოლოდ იმას ითვლიდნენ, თუ რომელ თვეში (წელიწადის გასვლას ვილა ელოდებოდა!), ან რომელ დღეს გაიხსნება მიმოსვლა ოზურგეთის რკინის გზაზე და ან როდის დაიწყება სწავლა ოზურგეთის პროგიმნაზიაშიო. მაშინ სიცილით არ ეყოფოდათ, რომ ვისმეს ამაში ეჭვი შეეტანა, ან არა და ასეთ კაცს ქვეყნის მოღალატეთ დასახავდნენ: დახეთ ამ ურცხვს, რკინის გზის და პროგიმნაზიის წინააღმდეგიაო! საბრალო ოზურგეთელები! სწორეთ სიბრალულის ღირსნი არიან ისინი, რომ ასე ჩქარა გაუცრუვდნენ იმელები! დღეს ისინი ძალაუფლებურათ უნდა შეურიდნენ იმ აზრს, რომ ჯერ კიდევ კაი ხანი გაივლის სანამ ოზურგეთში რკინის გზა შემოვა, ან პროგიმნაზია დაარსდება. თავისთავათ იგულისხმება, რომ ეს სრულებით იმას არ ნიშნავს, ვითომც ოზურგეთი არ საქირივდეს, როგორც ერთში, ისე მეორეში.

მაგრამ მართალი უნდა ვთქვათ: თუ დღემდე თითქმის ყველა საქმე ოზურგეთის ქალაქის თვითმართველობის მიერ დაწყებული ასე უკუღმართათ და არა სასურველათ ბოლოვდებოდა, ამაში დამნაშავეა არა მარტო ბ-ნი თავდგირიძე, არამედ ქალაქის საბჭო და რამდენიმე ადგილობრივი საზოგადოებაც, ის საზოგადოება, რომელიც ბ-ნ თავდგირიძის ყოველსავე წინადადებას თუ მოხსენებას მხოლოდ ტაშის ცემით ეგებებოდა. ავიღოთ, მაგ., პროგიმნაზიის საქმე, რომელიც სხვა მხრითაც საინტერესოა. 1897 წ. 10 თებერვლის ქალაქის საბჭოს სხდომაზე ბ-ნ თავდგირიძეს წინადადება შეაქვს: ვთხოვოთ მთავრობას, რომ ოზურგეთში დაარსებულ იქმნას ერთი რომელიმე საშუალო სასწავლებელიო.

ეს წინადადება ჩვეულებრივ მიღებული იქმნა ერთ ხმათ: ვინ იკითხა, თუ პროგიმნაზიის გახსნა ხარჯს მოითხოვდა ქალაქის მხრით და მაშასადამე აღარც ის უკითხავს ვისმეს, თუ საიდან, რომელ წყაროდან დაიფარებოდა ეს ახალი ხარჯი. შემდეგ, როცა მთავრობა შეეკითხა ქალაქს, რომ თუ ვინიკობაა პროგიმნაზია გაიხსნა ოზურგეთში, ქალაქი რამდენს შეეწევა მთავრობას და ამასთანავე დაასახალოთ, რომელი წყაროდან ფიქრობს ქალაქი პროგიმნაზიის მიერ გამოწვეულ ხარჯის დაფარვასო, ოზურგეთელებმა მხოლოდ მაშინ გაანძრის თავი. ბ-ნ თავდგირიძის წინადადებით ოზურგეთის ქალაქის საბჭომ დაადგ ნა, რომ ქალაქი ყოველ წლივ გადაიხდის პროგიმნაზიის შესანახათ 2000 მანეთს

და ამას გარდა მიუზომავს შენობისათვის საჭირო მიწას ქალაქის მამულიდან (დად. 3 ნოემბერს 1897 . შემდეგ ქალაქი მთავრობას შეჰპირდა კიდევ, რომ სანამ პროგიმნაზიისათვის საკუთარ შენობას იქონივდეს, ქალაქი კისრულობს თავის ხარჯით იქირაოს მისთვის საჭირო შენობა (დად. 1 დეკ. 1897 წ.). ამ ხარჯების დასაფარავათ ქალაქის საბჭომ გადაწყვიტა გადიდდეს უმაღლესს ხარისხამდე (до высшего разряда, доп. гор. пол.) გადასახადი უძრავ მამულებზე და მაგარ სასმელების მოწმობებზე (დად. 11 მარტს 1897 წ.). ახლა ვიკითხოთ: შეეძლო თუ არა ოზურგეთს, რომ პროგიმნაზია მართლა დაარსებულყო, თავის დაპირებათა შესრულება? ბ-ნ თავდგირიძეს რომ ვკითხოთ, შეეძლოვო, გვეტყვის. აი რას ამბობს ის, სხვათა შორის ერთ თავის მოხსენებაში მთავრობის მიმართ: „მიუხედავათ იმისა, რომ ოზურგეთი ღარიბია, მისი ნათესაური მდგომარეობა იმდენათ კეთილ საიმედოა, რომ სულ ადვილათ, სრულიად გაუჭირვებლათ შეუძლია წააუყრათ 2 ან 3 ათასი მანეთის ხარჯი გასწავლას“. (შუამდგ. საოლ. მზრუნველის წინაშე, 31 ოქტ. 1898 წ.). ნუ დაივიწყებთ, რომ ამას ლაპარაკობს ის პირი, რომელიც, როგორც ქალაქის საბჭოს სხდომაზე, ისე მოხსენებებში მთავრობის მიმართ, მუდამ იმაზე ლაპარაკობდა რომ ქალაქს არავითარი საშუალება არა აქვს და მის ბიუჯეტში არა თუ 2 და 3 ათასი მანეთი, არამედ 100 მანეთიც დიდი ფულიაო. მაგრამ კიდევ რომ შეძლებოდა ოზურგეთს ამ ხარჯების გაწევა, ეს მაინც არ კმარა ქალაქის მხრით. ამიტომ ბ-ნ თავდგირიძისავე წინადადებით (11 მარტს 1897 წ.) ოზურგეთში მცხოვრებ ხელოსნებმა პირობა დადვეს, რომ თუ ვინიკობაა პროგიმნაზია გაიხსნა ოზურგეთში, 2—3 მანეთს გადავიხდით წლიურათო. გურიის თავად-აზნაურობაც დაჰპირდა ქალაქს 2000 მან. წლიურათ. მაგრამ არც ერთ ამ დაპირებას არ ჰქონდა არავითარი საფუძველი და ამიტომ მთავრობამაც არ იცნა ისინი ყურადღების ღირსათ. საინტერესოა ის, რომ სადაც კი მიმართა ბ-ნმა თავდგირიძემ ამ საგანზე თხოვნით, ყოველ მხრიდან უარი მიიღო. მთავარმართებლის კანცელარიამ პირველათ უარი გამოუცხადა პროგიმნაზიის გახსნის შესახებ 7 მაისს 1898 წ. მაგრამ მაშინვე მეორე შუამდგომლობა გაგზავნა მთავარმართებელთან და კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველთან იმ დამატებით, რომ თუ პროგიმნაზიის გახსნაზე ხელ-ახლა უარი გვეთქმება, იმ შემთხვევაში ოზურგეთში არსებული სამოქალაქო სასწავლებელი გადაკეთდეს პროგიმნაზიათო. ბოლოს ეს საქმეც სენატამდის მივიდა და ისე დაბოლოვ-

და, როგორც მოსალოდნელი იყო, ე. ი. სრულიად უყურადღებოთ დარჩა დატოვებული.

სანამ ამ წერილს გავათავებდეთ ორიოდ სიტყვა ვთქვათ იმაზე, თუ რა მოტივით ხელმძღვანელობდა ბ.ნი თავდგირიძე, როცა პროგიმნაზიის გახსნას თხოულობდა ოზურგეთში და საზოგადოთ რა შეხედულება აქვს მას ამ სასწავლებელზე. ერთ თავის მოხსენებაში მთავრობის მიმართ (31 ივლისიდან 1897 წ.) ის ამბობს: „თავისი ხასიათით სამოქალაქო სასწავლებლები ვერ აკმაყოფილებენ მცხოვრებთა მოთხოვნებს ბავშვების აღზრდის შესახებ. ისეთ პატარა ქალაქებისთვის, როგორც ოზურგეთია, სამოქალაქო სასწავლებელი შეუფერებელია. ასეთ პატარა ქალაქებში სასწავლებლები სოფლის წვრილ მესაკუთრეთა (ალბათ წვრილ ფეხა თავად-აზნაურობის) მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს. რუსეთის სამაზრო ქალაქები შესაძლებელია უგიმნაზიოთ დარჩენ, მაგრამ ჩვენი რთული ცხოვრებისთვის საჭიროა გიმნაზია“. მაღდი და აბა ამისათნა მსჯელობის წინაშე მუხლს ნუ მოიხრი.

ფ. მაზარაძე.

(შემდეგი იქნება)

ახალი კანონი ხიზანთა შესახებ.

ერთი გამოურკვეველი კითხვათაგანი ჩვენ ცხოვრებაში სხვათა შორის ხიზანთა კითხვაც იყო და არის. რადგან კანონით არ იყო განსაზღვრული უფლებანი ხიზანისა და მეორე მხრით მემამულისა, ამის გამო ამ ორ მხარეთა შორის დაუსრულებელი დავიდარბა იყო ატეხილი. მთავრობამ უყურადღებო მიაქცია ამ ანორმალურ მოვლენას და 1891 წ. გამოსცა დებულება, რითაც ასე თუ ისე განსაზღვრა როგორც მებატონის, ისე ხიზანთა უფლებანი.

თფილისისა და ქუთაისის მებატონენი არ იყვნენ კმაყოფილი, 1891 წ. დებულებისა ხიზანთა შესახებ და არა ერთ გზით მიმართეს მთავრობას თხოვნით, რათა მას შეეცვალა ეს დებულება. ამ დღეებში გამოიცა ახალი დებულება, რომელიც ბევრით განსხვავდება 1891 წ. გამოცემულ დებულებისაგან.

წინანდელ დებულების 1 მუხლის ძალით ხიზანთ ითვლებოდა ყველა მიწათ-მომქმედი გლეხი, რომელიც კი მებატონის ადგილს შეიმუშავებდა, მიუხედავად იმასა ჰქონდა მას მებატონესთან რაიმე კანონიერი ხელ-შეკრულობა თუ არა, ასე რომ ყოველ შემთხვევით მფლობელს მებატონის მიწისას უფლება ჰქონდა თავი ხიზანთ ჩაერიცხა.

ახალი დებულების ძალით ხიზანებთან ირიცხებოდა მხოლოდ ის გლეხნი მიწის-მომქმედნი, რომლებიც დასახლებულან საბატონო მამულებზე ხიზანთა ადათისამებრ, მამულის პატრონთა თანხმობით.

წინანდელი დებულების ძალით, თუ მებატონე მოისურვებდა ადგილი ჩამოერთმია ხიზანისათვის, იმ შემთხვევაში პირველი ვალდებული იყო ორჯელ მეტი ღირებულება მიეცა ხიზანისათვის ყველა იმ შენობებისა და ხეხილებისა, რაც კი რამ გაუკეთებია მებატონის მამულში ხიზანს და ის ხარჯიც, რომელიც ხიზანს გაუწევია ადგილის გასაუმჯობესებლათ. ახალი დებულების ძალით კი მებატონეს შეუძლია ჩამოართვას მიწა ხიზანს და მისცეს მას მისიგან აგებულ შენობათა და მოშენებულ ხეხილთა ნამდვილი ღირებულება და არა ორჯელ მეტი, როგორც უწინ იყო. რაც შეეხება მიწის გაუმჯობესობაზე დანახარჯის აღდგენას, ამისაგან სრულიად თავისუფალია მებატონე.

სხვა-და-სხვა ამბები

ზაზ. „НОВ. ОДИН.“-ის სიტყვით, ამ დღეებში პეტერბურგიდან თფილისში მოელოან კომისიის 5 კაცისაგან, რომელსაც გზათა სამინისტრო გზაენის ამიერ-კავკასიის რკინის გზის ზოგიერთ საქმეთა განსახილველათ.

გასული ივლისის თვეში ბაქოში ამოუღიათ 63 მილიონი ფუთი ნავთი. ამ რიცხვში ამოუღია: მანთაშეგს და კომპ.	13.578,562 ფ.
ნობელს	9.099,476 —
ბაქოს ნავთის საზოგ.	3.499,129 —
კასპ.-შავი ზღვის საზოგ.	3.312,582 —
კასპის ამხანაგ.	3.260,350 —
რუსეთის ნავთის საზოგ.	2.988,203 —
შიბავეს	2.302,722 —
რუსეთის ნავთის ბაქოს საზოგ.	2.288,625 —
მირზოვეს	1.811,100 —
ზუბალოვს	1.446,878 —

თფილისის გუბერნიის საქალაქო საქმეთა საკრებულოს თფილისის ქალაქის საბჭოს მიერ მოწონებული ხელშეკრულება „გელიოსის“ ფირმასთან ქალაქის ელექტრონით განათების შესახებ მოუწონებია და წარუდგენია კავკასიის მთავარმართებლისთვის დასამტკიცებლათ.

თფილისის გუბერნიის სახალხო სკოლების დირექტორმა 23 მარამობისთვის ქალაქის გამ-

ვეობას აცნობა, რომ, მისი შუამდგომლობის თანახმად, ქალაქს ნება ეძლევა ხარფუხში გახსნას პირველ დაწყებითი საქალაქო სასწავლებელი ა. ს. პუშკინის სახელობაზე.

კვირას, 27 აგვისტოს, წემეცების ბაღში ბ. სვიმონიძის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება „ყაჩაღი არსენა“, დრამა 3 მოქ. ა. ყაზბეგისა.

სამტრედიიდან გაზ. „НОВ. ОБ.“-ის წერენ, რომ ამას წინეთ იქ მისულან მოსკოვის სავაჭრო სახლის ა. შინის და კომპ. წარმომადგენელი აბრეშუმის ამოსარჩევი ფაბრიკის გახსნის თაობაზე. ხსენებულ ფირმას წინეთ განზრახვა ჰქონდა ასეთი ფაბრიკა ხონში გაემართა, მაგრამ ახლა სამტრედიიაში არჩევენ, სადაც კიდევაც შეუძენიათ აღგილი.

ბათუმის ახლათ გახსნილ საქალებო გიმნაზიაში სწავლა დაიწყება პირველ სექტემბრიდან. ჯერ-ჯერობით მხოლოდ ხუთი კლასია, იმათში ერთი მოსამზადებელი (თფილ. ფურ.).

გაზ. „თფ. ფურ.“ ატყობინებენ ახალ-ქალაქიდან შემდეგს: 6 და 20 აგვისტოს საქალაქო არჩევნებზე ქალაქის წარმომადგენლებათ მომავალი ოთხი წლისთვის (1900—1904 წ წ.) არჩეულ იქნენ: ხ. კ. ხაჩატურიანი, ვ. ო. ვახრაძეანი, ა. ა. ახვანიანი, კ. მ. კარაბეტიანი, ს. პ. მარჯანიანი, ი. მ. არუთინიანი, ვ. უ. შახპარიანი, ო. კ. მეკათუმნიანი, ტ. ნ. მალაკიანი, ო. ს. მერგელიანი, ა. კ. ხაჩატურიანი და გ. ს. მუტაფიანი; კანდიდატებათ: ტ. გ. დარტინიანი, ა. გ. პაპაიანი და ა. ა. აღამაძიანი.

სენაკის მაზრის უფროს და დაბა ახალ-სენაკის მცხოვრებთ შუამდგომლობა დაუწყიათ ახალ-სენაკის ქალაქათ გადაკეთების თაობაზე. როგორც შედგენილი ხარჯთ-აღრიცხვიდან ჩანს, მარტო 10% შემოსავალი უძრავ მამულებიდან თურმე 10,000 მანეთამდის ავა.

როგორც გაზ. „НОВ. ОБОЗР.“ გაუგონია, მიწათ-მოქმედების და სახელმწიფო ქონებათა სამინისტრს განზრახვა აქვს დაბალი სამეურნეო სკოლა დაააროს რაქის მაზრაში.

იმავე გაზეთის სიტყვით იმავე სამინისტროს სურს თურმე ოზურგეთის მაზრაში ჩაის საცდელი პლანტაციები გააშენოს.

29 აგვისტოს ქალაქის საბჭოს შენობაში, თფილისის გუბერნატორის მოწერილობით, დანიშნულია თფილისის ხელოსანთა დებუტატთა საერთო კრება, რომელზედაც უნდა განხილულ იქნას სახელოსნო კასის ანგარიში 1897 წლის 18 ნოემბრიდან 1900 წლის პირველ იანვრამდის, და აგრეთვე მიმდინარე წლის შემოსავალ-გასავალი.

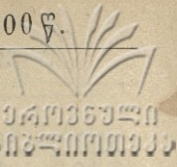
სიღნაღიდან ატყობინებენ გაზ. „ახ. — მიმ-ას: ამ დღეებში სიღნაღის ქალაქის თვით-მმართველობამ მიიღო ცნობა კავკასიის სამსწავლებლო ოლქის მზრუნველისაგან სიღნაღის საქალებო სასწავლებლის მარინეს სახელით (Маринское жен. уч.) გადაკეთების შესახებ; ამასთანავე ხაზინა ყოველ წლივ მისცემს ხსენებულ სასწავლებელს 1500 მან. იქიდანვე: მომრიგებელი მსაჯულის თანაშემწემ სამ-სამი კვირით დაპატიმრება მიუსაჯა სიღნაღის ყველა მეყასბეებს, რომლებმაც ამ წლის იანვრის თვეში გაფიცვა მოახდინეს ხორცის ფასის ასაწევათ.

1901 წლის 1 იანვრიდან კავკასიაში დაიწყებს მოქმედებას ახალი დებულება ბინებზე სსხეაშწიფო გადასახადების შესახებ. რუსეთში ის უკვე 1894 წლიდან არის შემოღებული. გადასახადის სამართლიანათ გასაწესრიგებლათ ქალაქები დაყოფილია ხარისხებათ. ბათუმი, თფილისი და ბაქო ეკუთვნის II ხარისხოვან ქალაქებს; დანარჩენი საგუბერნიო და საოლქო ქალაქები კავკასიისა, და აგრეთვე ის მაზრო ქალაქები, რომლებშიაც საქალაქო დებულება სრულათ არის შემოღებული, ეკუთვნიან III ხარისხოვან ქალაქებს. IV ხარისხის ქალაქები არიან კავკასიაში: ალექსანდროპოლი, ანაპა, გროზნი, დერბენდი, ეისკი, მაიკოპი, პიატიგორსკი, თემირ-ხან-შურა, შუშა და სოფ. არმავირი. V ხარისხის ქალაქები: ახალქალაქი, ახალციხე, გორი, ყიზლიარი, ყუბა, ლენქორანი, მოზლოკი, ნახიჩევანი, ნუხა, ოზურგეთი, სიღნაღი, თელავი, თემრუქი, შემახა.

II ხარისხოვან ქალაქებში, იმ სახლებს, რომელთა საქირავო ფასი 220—270 მ. უდრის, გადასახადი აქვს 3 მ. 50 მ. წელიწადში. 270 მ. ზევით 260 მ.—6 მ. და ასე ამგვარათ.

III ხარისხოვან ქალაქებში გადასახადი იწყება 150—180 მ. საქირავო ფასიან სახლებზე და უდრის 2 მ. 50 კ. წელიწადში 180 მ. ზევით ვიდრე 240 მ.—4 მ. და ასე ამგვარათ.

IV ხარისხიდან ქალაქებში გარდასახადი აძევს. 120 144 მ. საქირავო ფასიან სახლებს და უდრის 2 მ., 144 მ. ზევით ვიდრე 192 მ.—3 მ. და ასე ამგვარათ.

V ხარისხიდან ქალაქებში გარდასახადი იწყება 60—72 მ. საქირავო სახლებიდან და უდრის 1 ს., 72 მ ზევით ვიდრე 96 მ.—2 მ. და ასე ამგვარათ.

გუბერნატორისაგან ამორჩეული იქნება 4—6 კაცი სახლის პატრონთა შორის, რომელთაც დავალებათ ხარჯთ ამკრებ ინსპექტორს თავმჯდომარეობით ბინებზე გადასახადების გაწესრიგება.

უცხოეთი

ლონდონის რობერტსის პროკლამაციების წინააღმდეგ. რობერტსის მიერ ხმარებულმა მტარვალურმა ზომებმა ბურების წინააღმდეგ პროტესტი გამოიწვია დ—რ ლეიდის და ორივე სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკების დელეგატების მხრით, რომელიც გადაეცა ლორდ სოლისბერს.

◆ გაზ. „Times“-ის ცნობით სამხედრო სამინისტრომ გაათავა მზადება ახალ ჯარების მისაშველებლათ სამხრეთ აფრიკაში. ერთი თვის განმავლობაში გაგზავნილ იქნება სულ 3,657 აფიცერი და სალდათი და 820 ცხენი.

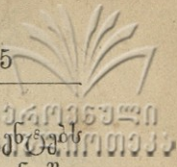
◆ ლეიტენანტ კორდუას სიკვდილით დასჯა. იმ მხეცურ მოქმედებათა შორის, რომლებსაც ინგლისელები ჩაიბან სამხრეთ-აფრიკაში ლეიტ. კორდუას სიკვდილით დასჯას უკანასკნელი ადგილი არ უჭირავს. კორდუა დასჯილ იქმნა სიკვდილით, როგორც მოთავე იმ შეთქმულებისა, რომელსაც ვითომ რობერტსის სიკვდილი ჰქონდა განზრახული. ახლა უკვე გამოირკვა, რომ კორდუა ავანტიურა იყო. კორდუას დასჯამ მეტათ ააღელვა ევროპელები და მეტადრე ჰოლანდიელნი, რომელთა ზიზღს ინგლისელების წინააღმდეგ საზღვარი აღარ აქვს.

◆ გერმანიაში ყველა ჯგუფთ და პოლიტიკურ პარტიებს დიდი იმედი ჰქონდათ, რომ მთავრობა ჩინეთის ამბების გამო რეისტაგს მოიწვევსო. მაგრამ ეს იმედი აღარ გამართლდა. ოფიციალურ „Nord. Alg. Zeit.“-ში გამოქვეყნებულია შემდეგი განცხადება: „რაც შეეხება რეისტაგის მოწვევის საქირაობას, საქმის ვითარება დღეს ისეთივეა, როგორც წინეთ (ივლისში). როგორც მაშინ ისე ახლაც არავითარი მიზეზი არ არის რომ უდროოთ მოწოდებულ იქნას პარლამენტი“.

„კეალის“ კორესპონდენციები

სოფ. სიმონეთა. იშვიათათ შეხედებით გახეთქებში რომ სოფ. სიმონეთზე რამე ეწეროს. ამის მიხედვით ზირველათ რომ გავეტყავრე ქუთაისიდან, სოფ. სიმონეთი რაღაც უხეირო და უმნიშვნელო სოფელათ მქონდა წარმოდგენილი, მაგრამ გავიარეთ ოცი ვერსი და ჩვენ თავაწინ გადიშლა დიდებული სურათი. მალე მთაზე, დიდრან ნივგვის ხეებითა და სხვა-და-სხვა ხეხილით შემკულ სიმონეთში მოსახლეობს ოთხს კომლადის მცხოვრები. მთის წვერზე რომ ახვალთ და გადმოხედავთ—ასე გგონიათ მთელ ქვეყნიერებას დავტყვივარო. რადესაც ჩემს თანამოგზაურმა მითხრა, აი, აქედან იწყება სიმონეთი, მე თითქმის შეხანებოდა და ვიფიქრებდი: ხეტა მალე არ მივიდეთ ბინაზე მეთქი. მაგრამ მას შემდეგ საში ვერსი გავიარეთ და სწორეთ შუა სოფელში ვივადეთ. ოთხს კომლ მცხოვრების ეველას ფართო მოსახლეობა აქვს და ამიტომაც ამ ერთ სოფელს იმოდენი ადგილი დაუჭერია, რომ ქართლის სოფელი ათი მანინ მოთავსდებოდა შიგ. მხოლოთ ერთი რამ ვერ გავიგე: ხუთი ვერსი სიკრძე აქვს სოფელ სიმონეთს და სასოფლო სკოლა სოფლის თავში ქუთაისიდან ზირველ მისავალზე ზირველი სახლია და სოფლის ბოლოდან წამოსულმა ემაწვილმა ეოველ დღე ხუთი ვერსი უნდა გამოიაროს. ჩვენი მოგზაურობა 15 აგვისტოს იყო. ამ დღეს აქ ანასტ. კლდიაშვილისა და ად. კლდიაშვილის შეთაურებით სახალხო წარმოდგენა იყო გამართული. სწორეთ რომ სასიამოვნო სახასხავი იყო ეს სადამო, იმ სოფელში. თითქმის ხუთას სულს მოეყარა თავი და დიდი ინტერესით მოელოდენ წარმოდგენის დაწყებას. წარმოდგენის დაწყებამდის ოდესის უნივერსიტეტში ახლათ კურს დამთავრებულმა ად. კლდიაშვილმა აუხსნა ხალხს ადგილი გასაკები ენით დამიანის სისხლის საიდუმლოება და ის. თუ როგორ და რისგან ჩნდება სხვა-და-სხვა ავანტიურაობანი, რომელსაც ხალხი სულ სხვა თავლით უყურებს ე. ი. სანთელს უნთებს, ბატონებს ეძახის და ათას ხაიკათ უბოდიშებს. ეს ისეთი კარკათ იყო ახსნილი და განმარტებული, რომ მე დარწმუნებული ვარ, არც ერთი არ ეოფიდა იმ სადამოს, რომ ცოტათ მანინ არ მიმხვდარიევეს წავითხულის მნიშვნელობას. ჭეშმარიტათ საქებურია ბ. ად. კლდიაშვილის მოქმედება ამ შემთხვევაში, ნასწავლი შვილი სოფელს იმიტომ უხარია რომ რამეს გამოადგეს, თორემ ქუთაისსა და თფილისში საცხარებლათ და იქ ერთმანეთის სადანიდავით რომ უნივერსიტეტებში არ წავიდენ, ამას განა ადგილობრივ ვერ ისწავლიან. კითხვას შემდეგ გაიმართა წარმოდგენა. წარმოდგენეს ავ, ცაგარდის „ხანუმა“, რომელმაც, რაც შეეეურებოდა იმას რომ ხანუმაში სულ სომხური და შუა ქართული ტიპებია და იმერლებისთვის ამის თამაში ძნელია, მე-

ტათ კარგათ ჩაიარა. ჩვენი განსაკუთრებული ყურადღება მიიქცია ხანუშის მითამაშებელ ელენე კლდიაშვილის ქალზე. იმის ცქრიანა სახეს, ცქვიტ მიხვრა მანერის და სასიამოვნო ხმის სწორეთ რომ აღტაცებაში მოვუყვდით. ჩვენი დრამატული საზოგადოება, იმის მაგიერ რომ თფილისის ქუჩებში ეძებდეს მითამაშებებს ანა ჯობს მიმართავდეს სოფლებში მცხოვრებ შეგნებულ ზირებს, რომ მათ ამისთანა შემთხვევას ყურადღება მიიქციათ. დარწმუნებული ვართ ელ. კლდიაშვილისას კარგი სასცენო ნიჭი აქვს და სამწუხაროა მისი თავის მიხუტება.

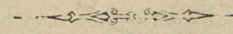
შემთხვევითი სტუმარი.

ხანუშის ფითამ და ადვოკატმა, სოფო თავის კლდიაშვილის ცალკეაზარაკა: ბოქაულს აქ საქმე არა აქვს, თქვენ შეგიძლიათ რაც გინდათ უფოთ, ეგ თავის კანტელარიაშია ბოქაულია...

ჩვენ ხამდვილათ შეგიტყვეოთ, რომ ბოქაულმა ამ საქმის გამო რქმი შეადგინა და ეს ამბავი აცნობა როგორც მასრის უფროსს, აგრეთვე ბრალმდებელს.

მთელი სოფელი, მომეტებულია გლეხობა, ძლიან განარებულია. იქნება ახლა მანინტ გუგუშელოს და გავთავისუფლდეთ იმ დუთის რისხვით მოვლენილ დედაკაცისაგან, რომელსაც ამ საქციელს შემდეგ მანინტ ადეკრძადება დანაგრული ხალხის დაწიოკება, აბლაკატობა.

ზიროზა

ომის ამბები

ჩინეთის ომის ველზე ამ უკანასკნელ დღეებში საინტერესო აღარა მომხდარა-რა. ზეკინის ადებამ ევროზის სახელმწიფოთა მოკავშირე ჯარების მოქმედება შეაჩერა; მას შემდეგ დიდი შეტაკება აღარსად უფილდა, გარდა იმისა, რომ მცირე რაზმებს უხდებოდა ბრძოლა ადგილების დაზვერის დროს. მხოლოდ გაზ. „Fran. Zeit.“-ის ცნობით კან-ჩუენის მახლობლათ დიდი ბრძოლა მომხდარა ჩინელებსა და ევროზის მოკავშირე ჯარებს შორის, რომელშიაც ეს უკანასკნელნი დიდათ დაზარალებულან. მეორე მხრით ისიც უნდა ვიცოდეთ, რომ ბრძოლის ამბები ჩინეთიდან ათასში ერთხელ თუ მოაღწევს ჩვენამდის და ისიც გადაკეთებულია. ამის მიზეზი სხვათა შორის ისიც არის, რომ ზეკინის კარშემო რკინის გზის დახანდაკება და ტელეგრაფის მავთულები დაქტეული და განადგურებულია ჩინელებისაგან, რომლებიც სრულებით არ ფიქრობენ თავიანთ ტაქტიკის შეცვლას ევროზიელთა შესასებ. ჩინეთის საიმპერატორო მთავრობა, რომელიც ევროზიელებმა არცა იცინან, თუ სად იმყოფება, ამ ჟამათ სასტიკათ ეზურობა ყველა იმ სახელმწიფო მოხელეებს, რომლებსაც ევროზიელების მომხრეობას სწამობს. მაგ., ამით ახსენება ის, რომ ამ დღეებში სინჯუნის ვიცე-გოროლი გუენ-ჩუენი და მანკადანთა გენერალი შტახენი იმპერატორის ბრძანებით დათხოვნილ იქმნენ სამსახურიდან. მაშასადამე საიმპერატორო მთავრობას არა თუ არა სურს დღევანდელი მოძრაობის ჩაქრობა, არამედ მის გავრძელებას ხელს-უწყობს.

ასეთ გარემოებათა გამო შეტათ გაჭირვებულ მდგომარეობაში ჩავარდენ დღეს როგორც მოკავშირეთა ჯარები, ისე ევროზის სახელმწიფოთა დიპლომატია, მოკავშირე ჯარების მთავრობანი კარგათ გრძობდნენ, რომ ამ ზირობებში ომის გავრძელებას ჩინეთში არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, გარდა ტყუილად უბრალთ სისხლის დროისა. ამიტომ ევროზის დიპლომატია ძლიერ მოწადი-

ს. ყვარელი (კახეთი). ჩვენ კურთხეულ სოფელში ბევრი რამა ხდება საგაზეთო, მაგრამ ვინ არის დამწერი, გამომქვეყნებელი... თუნდა ვიდეც რომ დამწერს აქარები, კახელები არ წააკათხავენ, რადგანაც უფიელი უფრხალ-გაზეთი აქ სწორეთ სასთლით საძებნელია. ამ ხელათ მე უნდა ვუღალატო ჩვენებურ სინუშეს და ერთი საარაკო ამბავი გამთავადვანო, რადგანაც ეს ამბავი დამახსიათებელია იმისა, თუ უძაღლო სოფელში როგორ უკრობოთ დაბრძანდებინა ზოგიერთა ქალობატენობიც კი.

კახეთის დედა-ქალაქ თელავში ცხოვრობს ვინმე კერძო ვექილი, რომელიც იძულებულია ამ ბოლო დროს თავი მიანებოს თავის ხელობას, რადგანაც იმდენათ დაავლდა თვალში ჩინი, რომ წერა და კითხვა აღარ შეუძლია, მაგრამ ამ კერძო ვექილს ჭეოლია შეუდღე, რომელსაც თავის ნებოთ უტვირთინა ქმრის ხელობა. მოვიყვან ერთ ფაქტს: ს. ყვარელში ცხოვრობდა ერთი შეძლებული გლეხი, რომელმაც ისევ სიცოცხლეში სახლი და ერთი ზვარი ცოლს დაუმტკიცა. რასაკვირველია ამ კაცის სიკვდილს შემდეგ ეს ქონება ქვრივს დარჩა, მაგრამ ამისმა გერებმა (ზირველი ცოლისაგან დარჩენილებმა) შური შეიტანეს და მოიწადინეს დედინაცვლის სახლიდან დათხოვნა. რადგანაც ეს მძიმე საქმე გერებმა ვერ იტვირთეს, ამიტომ მიმართეს ისევ ადვოკატის მეუღლეს: ამ ქალობატენმა არც აცოვა, არც აცნდელა, მაშინვე გადაჯდა ცხენზე; ჩამოვიდა ყვარელში და იმ დროს, როცა ქვრივი შინ არ იყო, სახლიცა და ზვარ-მარანიც დაბეჭდა. ეს ამბავი მალე შეატყობინეს ქვრივს, რომელმაც თავის როგათ აუწყა ამვე სოფელში მცხოვრებ ბოქაულს. ბოქაული მაშინვე მოვიდა და ჭკითხა თელავიდან მობრძანებულ ქალობატენს, რა უფლებოთ დაბეჭდეთ ან სახლი და ან ზვარ-მარანი? თავისნებოთ გადადგოკატებულმა ქალმა ხასუხის ნაცვლათ გადაუშალა კანონთა კრებულის მეცხრე ტომი, რომელიც თან გამთყოფლებინა (როცა სოფლათ დადის ეს წიგნი უფიელთვის თან დააქვს). ბოქაულმა თხოვა წიგნი შეინახა და კითხვაზე ეხასუხა — ვინა ბრძანდება და რა უფლებოთ ადებს ბეჭედს სხვის სახლს. არც ახლა იკადრა

ნებულის, რომ ჩინეთის მთავრობასთან მოლაპარაკება გამართოს, ე. ი. რამე ნაირათ მორიგდეს და შორეულ ქვეყანაში ომი შეწყდეს. მაგრამ ვისთან დაიწყო მოლაპარაკება? ჩინეთის მთავრობა, როგორც ნათქვამი გვექნა, ევროპელებს ემსახურება, რაც იმას ამტკიცებს, რომ მას სრულყოფით არა სწავლია მორიგება. რა საშუალებას და ღონისძიებას არა ხმარობენ ევროპის და ამერიკის სახელმწიფოთა წარმომადგენლები რაიმე კავშირი იქნებინა ჩინეთის მთავრობასთან, რომ მორიგების შესახებ მოლაპარაკება დაიწყო, მაგრამ ვერას ვახდენ: დღემდე ჩინეთის მთავრობას და ევროპის სახელმწიფოების მთავრობათა შორის უფაგულგვარი კავშირი შეწყვეტილია. რათ არა სურს ჩინეთის მთავრობას ევროპის სახელმწიფოების მოლაპარაკების გამართვა? განა მას არა სურს მშვიდობიანობის ჩამოკლება? რასაკვირველია სურს, მაგრამ იცის, თუ რას მოთხოვნიან მას ევროპის სახელმწიფოები, იცის, რომ ისინი ამ მშვიდობიანობას იაფათ არ მიჰყიდიან მას, და სწორეთ ეს არის ნამდვილი მიზეზი იმის, რომ ჩინეთის მთავრობა განსეუ დგას და მას არავითარი სურვილი არა აქვს დღევანდელ პირობებში ევროპის სახელმწიფოებთან მორიგების შესახებ თათბირი დაიწყო. ზოგიერთი სახელმწიფოების წარმომადგენლებმა უკანასკნელი ზომა იხმარეს, რომ ჩინეთის მთავრობა გამოეწვიათ მოსალაპარაკებლათ. იმათ გადაწყვეტიეს: ჩინეთის მთავრობამ რომ მოლაპარაკება დაიწყო, ამისათვის სჭირთა, რომ ეს მთავრობა ისევე ზეგინში დაბრუნდეს; ამიტომ მოკავშირეთა ჯარები გაუყვანილ უნდა იქმნას ზეგინიდან, სანამ საიმპერატორო მთავრობა ისევე ზეგინში დაბრუნდებოდეს. ამ გადაწყვეტილებასე უარი თქვეს გერმანიის და იტალიის წარმომადგენლებმა: ჩვენ ჯარებს ზეგინიდან არ გაუიყვანთ. ამნაირათ იჩინა თავი ჯერ-ჯერობით უთანხმოებამ მოკავშირე სახელმწიფოთა შორის. ჩინეთის მთავრობასაც და მის ერთათ ერთ წარმომადგენელს ლინუ-ჩანგს, რომელსაც ევროპელებთან დამოკიდებულება აქვს და რომელიც გაბრძნილია ევროპის ცბიერი დიპლომატიის ობიექტით, სწორეთ ესა სწავლიათ. და მართალიც არის: თუ მოკავშირე სახელმწიფოთა შორის უთანხმოება ჩამოვარდა, და რომ ჩამოვარდება ამაში დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, მაშინ იმათ უნდა აიკიდონ ბარგი და ჩინეთიდან გამოვიდნენ, თუ კიდევ უფრო დიდი უბედურების ჩამოვარდება არა სურთ. ადვილი შესაძლებელია, რომ გერმანიას და იტალიას სხვა სახელმწიფოებზე მიემხრენ, მაგ., ინგლისი, ამერიკის შეერთებული შტატები და შესაძლოა იანონიაც. ამ შეთხვევაში მხოლოდ რუსეთი და საფრანგეთი დარჩება მეორე მხარეზე, მაშასადამე ჩვენ ჯერ კიდევ ზირველ მოქმედებას ვუყურებთ ამ საშიშარი ტრაგედიისას.

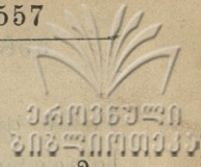
სამხრეთ აფრიკაში ბრძოლა ამ ერთი კვირის განმავლობაში კიდევ უფრო გამწვავებული იყო და ამასთან

ნავე გამარჯვებული ბურები იყვნენ, რომლებმაც კამდენიმე ადგილას რკინის გზის ღონისძიები დააქციეს, დასწავეს მატარებელი, კლიბრივერში კასთავისუფლეს ტყვეები და მათ იარაღი დაურიგეს და სხ. ამ ყმათ ბურები თავის ჯარებს ნიანგის მთებში უყრიან თავს და დიდი შეტაკებისთვის ემზადებიან.

უკანასკნელი ტელეგრამები ომის შესახებ.

ნიუ-იორკი. როგორც გონკონგიდან იუწყებიან დღეშით, ადგილობრივ გავლენიან მცხოვრებთა აზრით, ჩინეთის სამხრეთ პროვინციებში უცხოელთა წინააღმდეგ მოძრაობას იმ ზომამდე მიუღწევია, რომ მთავრობის წარმომადგენლები თავს ვეღარ უტყურონ; როგორც თქვამენ, ერთი თვის განმავლობაში კიდევ დაიწვეს ამბობება და უწყობება. — მასსერუ: ლედიბრანდში სულ 150 კაცი, რომელთაც დიდი ზარბაზნები არა აქვთ და მთიან ადგილას არიან გამკერებულნი. ქალაქის მახლობლათ 2,000 - 3,000 ბური დგას. რომელთაც 10 ზარბაზანი აქვთ. ჩვენმა ლედიბრანდის ჯარმა ორჯერ მოიგება მისიული მტერი. ინგლისის გამათავისუფლებელ ჯარს დღეს მოკლათ. — ლონდონი: „ტაიმსი“ იუწყება ტოკიოდან, რომ ზეგინიდან ჯარების გამოყვანის შესახებ იანონიის მთავრობა სახელმწიფოთა ერთობით მოქმედების თანამდროშობელია და იმას მიემხრობა, რასაც სახელმწიფოთა უმეტესობა კარდაწყვეტს. — ლონდონი: „ტაიმს“-ს ატობინებენ დღეშით მანჭიდან, რომ სავვისტოს სემიპროტორო ბრძანებაში ნათქვამია: რადგანც შეერთებული ჯარები მოკვანსლოვდენ, ჩემდა მოვალეობათ ვცანი იმპერატორის სურვილი ამესრულებინა და დასავლეთისაკენ გაველოდით; ამასთანავე ვუბრძანებ იუნ-ლუს, ხეი-დუსს და ჩჰუნ-ჩუსს, რომ ზეგინში დარჩენილიყვნენ, მართვა-გამკება ეკისრათ და მიეწერათ ლიხუ-ჩანგისათვის, რომ იმას ეოველივე ღონისძიება ეხმარა და სახელმწიფოებთან მოლაპარაკება დაწყებულიყო. 7 აგვისტოს დაწერილ მეორე ბრძანებაში ნათქვამია, რომ ველა წარჩინებული მოხელე ზეგინიდან ტაიუენ ფუში გადასახლებულიყო, ხოლო მეუის მოადგილეთა და გუბერნატორებს, — რომ იგინი მათ ბრძანებას დაემორჩილებოდენ და თავისი ხელქვეითი პროვინციები დაეცვათ; იანცუს მეუის მოადგილეს მოწერილობა გაეცაწათ, რომ მისიონერებისა და ვაჭრებისათვის შემდგომშიც მთარველობა გაეწიათ. — ლონდონი: მარკე: ლეიფენბურგიდან მრავალი ბური სვასილანდს მიდის. როგორც ხმა დადის ძლიერი ჯარი ბურებისა, რომელსაც კრობი უფროსობს, ოსკუნთან თურმე დგას, დარკესტანის მახლობლათ. — ზრეტორია: ხმა დადის, ვითომ ელანდსრივერთან დაჭრილი ბურების გენერალი დელარკი ამ ჭრილობით მომკვდარიყო. კრადლო: წარსულ კვირას ბლუმფონტენში დიდი მღელვარება დატეო ხადსს, რომელსაც ხმა ვარცხელდა რომ ბურების ჯარი ტაბანუს მახლობლათ გამოჩნდა. ბრიუსი

და გამიჯტონი შობათს ტაბანხუს წავიდენ; მაშინვე მსწრაფლ-მაგალი ჯარი იქნა გაგზავნილი. წყლის მიღსა და ტაბანხუს შუა ხეკნ ჯარსა და მტერს ბრძოლა მოუხდათ.—მასსერუ: ბურეშმა ფურნიესის უფეროსობით ჯედიბრანდში მყოფ ჯარს დამორჩილება მოთხოვეს, მაგრამ რადგანაც უარი მიიღეს, ქალაქს ზარბაზანი დაუშინეს.—მანჭაი: ერთ კვირას შემდეგ ღიხუნ ჩანგი ჩინეთის

წერილი ბახმაროვან

ტერს არც კი გაუგონია რა არის ბახმარო, თუმცა ამის შესახებ თითო-ორფლა წერილი დაიბეჭდა ხეკნ გაზეთებში. ბახმარო არის ერთი იმ მთათგანი,—სააკარავო ადგილი,—რომელთა შესახებ გურულებს ზღაპრული

ინგლისის სახელმწიფოს შუა კაცი ბურეშის ბანაკში.

გემით ტიან-ძინს მიდის; ღიხუნ-ჩანგს თან იანბნიის სამხედრო გემი ახლდება.—ზრეტორია: ბურეშმა დევეტის უფეროსობით კრანსტადტის რდილოეთით და სამხრეთით რკინის გზის ღიანდაგი აშაღეს და დაიჭირეს მიმავალი მატარებელი, რომელსაც სურსათითა და სარტიდერიო მასაღით დატვირთული 44 ვაგონი მიჰქანდა.

წარმოდგენა ჰქონდათ და მიუწდომლათ მიანხდათ. ახლა იქ ცხვრებაა გაჩაღებული. ბახმაროს მთები გურიას სამხრეთით დაჭეულებს, ე. ი. აჭარასა და გურიას საზღვრავს. ამ მთების ჩრდილოეთ კალთებსა და ძირებზე გურიაა გაშენებული, ხოლო სამხრეთით კი—აჭარა; ეს მთაც აჭარის მთების ნაწილთაგანია და, როგორც ამბობენ,

7,000 ფუტი სიმაღლე აქვს. აქური ჭაერის სისადე-სისუფთავეს ზედ ერთვის ზღვის ჭაერიც და ამიტომაც არის, რომ ბახმარო შესანიშნავი შეიქმნა, მეტადრე ამ ბოლო ხანებში. გამოცდილებამ ნათლათ დაამტკიცა, რომ ეს მთა შესამჩნევად მოქმედებს ფელტუგების და ციებ-ცხელებით ავთმეოფებზე. ამისათვის არის, რომ მოაგარაკეთა რიცხვი აქ ყოველ წლებით ასობით მატულობს. მაგ. შარშანდელი აღწერით მოაგარაკეთა რიცხვი 700-ს არ აღემატებოდა, ხოლო წელს კი 1000-ზე მეტია. ბახმარო გარშემორტყმულია შვენიერი ფიჭვ-ნაძენარის ტყით, და იქ ბევრგან არის შესანიშნავი წყაროები და მინდვრები. აქ მდინარე სავარაკეთ არა მარტო გურიის მკვიდრნი, არამედ სხვა-და-სხვა ქალაქებისა და დაბა-სოფლებიდანაც. დღემდე ბახმაროს მოაგარაკები არავითარ წეს-რიგს არ ემორჩილებოდნენ და არც იცოდნენ ვისთვის მიემართათ საჭირო შემთხვევებში, (?) მარა ასეთი ნაკლი იგრძნო საზოგადოებამ და 22 ივლისს აირჩია გამგე კომიტეტი რვა კაცისაგან: ლესინი გ. ხანინცი ისიდოკო, რამი-შვილი, გ. ბერიძე, ზარტენ გოთუა, სიმონ გრიაზნოვი, თ. ივ. მაჭუტაძე, არსენ მამულაშვილი და ბეს. თალა-კვაძე. კომიტეტის მოვალეობას, სხვათა შორის, შეადგენს: წარმოდგენების და საზოგადო კითხვების გამართვა, გაწესრიგება ნიხრისა, და მეთვალყურეობა სანიტარულ მდგომარეობისა, შედგენა ზაით ამხანაგობისა და საზოგადო სავაჭრო სხლის დაარსება. იჯარით ადებს ბახმაროს საბაღხა-მიდამოებისა, იზრუნოს გზის ამოსაყვანათ და სხვა...

არ გასულიყო სამი დღე კომიტეტის არჩევანს შემდეგ, რომ „ამობრძანდნენ „გალავა“, „შუამავლის“ დირექტორნი, ჭ—ლი და აქციზის „ჩინოვნიკი“ ის. ქ—ძე, რომლებიც სასტიკათ ემუქრებიან ბახმაროელებს: „როგორ თუ უჩვენოთ გაბედეთ კომიტეტის ამარჩევან, ჩვენს დაუსწრებელ არჩევანებს გაუაყქებთო და სხ. ეს ხმები ჭორები გვეტონა, რადგან ვერ წარმოგვედგინა ასეთი შედეგება, მარა ჩვენდა სამწუხაროთ, სიმართლე გამოგდა. 28 ივლისს დანიშნული იყო საზოგადო სხლის ეურთხევა, რასაც ხალხი ბლომით დაესწრო. კურთხევას შემდეგ გაიხსნა კრება, და კომიტეტის თავმჯდომარემ, ბ. ხანინციამ გამოაცხადა, რომ საზოგადო კრების თავმჯდომარე იქნეს არჩეული. წამოდგა ბ. სოლომონ ჭეიშვილი: „შე არ ვნებო არც წინანდელ კრებას და არც მის არჩეულ კომიტეტს. მე მსურს ხელ-ახალი არჩევანი დაინიშნოს და ჩემი მხრით კრების თავმჯდომარეთ ვასახელებ თ. ნ. თავდგირიძე.“ ამასვე საზოგადოების უმრავლესობამ უარი განაცხადა ერთხმით და კრების თავმჯდომარეთ აირჩია ბ. გრ, ხანინცი. ბ. ჭ—ლი თავისას მანინც არ იშლიდა და ამტკიცებდა, რომ წინანდელი კრებაც უკანონოა და ახლანდელი კომიტეტიც, ამიტომ საჭიროა იმათი დაცვლა და ახლე-

ბის არჩევან. ამ სიტუებზე თ. ე ნაკაშიძემ წარმოთქვა შემდეგი: „ამ სამი დღის წინეთაც ამავე კრებამ აირჩია კომიტეტი და მაშინ თუ უკანონო ვიყავით, ახლა რაღა გავგავანონიერებს?.. ეს სამი დღეა, ბახმაროზე ხმა დადის, რომ სოფ. ჭ—ლს თავის-თავის არჩევა უნდა, და ამითანა კაცი გამომდგარა აქ და ამობს, ძველი კრების არჩევნები უკანონოა და ახალი ავირჩიოთ“. თ. თ—ძე: „არჩევანში მხოლოდ იმათ შეუძლიათ მონაწილეობა მიიღონ, ვინც რაიმე შეწირულება გამოიღო დღემდე ამ საქმისათვის და არა იმათ, რომელთაც წელს შეწირეს და ან შეწირვეს რამეს. ჩვენ დავიწყეთ ეს საქმე, ჩვენ შევარგოვით ფულები, წარმოდგენით თუ ხელის-მომწერთ, ჩვენც გვიყვარს და ვმეცადინებოთ საზოგადო საქმისათვის და დიდი უზრდველობა იქნება დამწყობის და გაძველებლის დაუკითხავათ გადაწყვეილათ ვეგლათ იფერიო. ბევრი ისეთები კომიტეტის წევრებათ და ამომრჩეველებათ, რომ წლებადღამდე არ ეოფილან აქარ. მარტო ზნეობრივი დანაშაუბა არ კმარა საქმისათვის, ზირიქით ნივთიერი დანაშაუბა უფრო საჭიროვო.“ კამათმა ძლიერ ცხარე ხასიათი მიიღო. ის. რამიშვილი: ბატონებო, უბრალო ღანაჩაკით ნუ ვაცდენთ საზოგადოებას და გაღვიდეთ იმ საქმეზე, რომელიც დარწმუნებული ვარ, ვეგლათ მოკამათე მხარეებს ერთხანით გვიყვარს და გვსურს მისი წარმატება; რომ თ. თავდგირიძე და ბ. სოფ. ჭ—ლი არ იქმნენ არჩეული კომიტეტის წევრებათ, ეს ჩვენი აზრით, არ უნდა მოასწავებდეს მათდამი საზოგადოების უუურადღებობას და არც მათ შეურაცხეოფას, ზირიქით, საზოგადოებამ მათ სხვა მძიმე მოვალეობის შესრულებას ეს არ მიუმატა, მით უმეტეს, რომ ზაფხულბობით ისინი აქ არ არიან და შორიდან ბახმაროს საქმეების მართვა მათთვის საძნელე იქნებოდა. ხოლო ადგილობრივ საქმეებს კი ადგილობრივი მეთვალყურენი მიუხინა. მივმართავ საზოგადოების კეთილ-გონიერებას და ვთხოვ მცირეოდენი წვლილი გამოიღონ ამ საზოგადო საქმისათვის“.

ამ სიტუების წინააღმდეგ ბ. ს. ჭ—ლმა ბრძანა, რომ შემოწირულება სრულიადაც საჭირო არ არისო. ამასვე ბ. ის. რამ—ლმა მოასხენა: „ნუ ავხირდებით შემოწირულების წინააღმდეგ, და თუ გნებავთ, შემოწირულ ფულებს კომიტეტი თქვენვე ჩაცაბარებთ და თვითონ კი გადადგება“. საზოგადოებამ დიდი გულუხეობა გამოიჩინა და იქვე შეიკრიბა 140 მანეთამდე. არ შეგვიძლია არ აღვნიშნოთ გულმტკიანეულობით ის ფაქტი, რომ ზოგიერთებმა მომხრეობა და თანაგრძნობა მათ დაუმტკიცეს სოფ. ჭ—ლს და სხვებს რომ საზოგადო საქმეს ერთი კანკივი არ შე წირეს, თუმცა უფრო შეძლებულთაგანი ისინი იყვნენ. მარა ჩვენდა საბედნიეროთ ასეთი ზირნი ცოტანი აღმოჩნდნენ.

შავგვირიძანი.

წერილი მსმალთიდან

სალანიკი 4/17 ივლისი.

ჰაი ხანია რაც ოსმალეთი შინ და გარეთ დაწყნარებულია. აღარა აქვს-რა ახლა ოსმალეთის მთავრობას ჩვეულებრივი დარდ-ვარმისა, შიგნით და გარეთ ამბოხება და აყალ-მაყალი აღარსად ისმის. აქა-იქ თუ ოსმალეთის ახალთაობა აგრეთ წოდებული „ნეო თურქი“-ნი ამოიღებენ ხოლმე ხმას, ამის ჩასაჩუმებელ წამალს ფადიშახმადიდი-ხანია მიაგნო, მისცემს საჩუქარს, დაუნიშნავს შესაფერჯამაგირს და ნეო თურქი ნამდვილ კონსერვატორათ ხდება და მოთაყვანეთ თავის მბრძანებელ-მოწყალე სიუზერანისა. „ქრთამი ჯოჯოხეთს ანათებსო“ იტყვიან. ამ ბოლო დროს, მართალია, მაჰმადფაშის საზღვარ გარეთ გაქცევამ ძრიელ შეაფიქრიანა სულთან ჰამიდის სასახლე, მაგრამ, როგორც ყოველთვის, ახლაც ისე ნელ-ნელა შიში თუ მოერიდება გაქარწყლდა, და მახმუდ ფაშა თხოულობს კანონიერათ თავის დაკმაყოფილებასო, ხმა გავრცელდა აქაც და ევროპაშიაც თუ ეს მართალი გამოდგა მაშინ ბაღდადის რკინის გზის კონცესიის აღაგას, რომელსაც ის თხოულობს, მისცემს ხონთქარი ორ იმდენ ფულს, რაც მას ამ საქმეში შეეძლო მოეგო და გზის კონცესია ისევ გერმანიის ხელში დარჩება. რაც შეეხება სომხებს, დღეს მათი მოძრაობა მოუხერხებელია, რადგან ევროპას უიმათოთაც აღმოუჩნდა თავ-სატყეხი დავი-დარაბები შორეულ აღმოსავლეთში. ჩინეთიდან ყოველ-დღე უფრო-და-უფრო მწვავე ამბები მოდის. დიდი მუშტის საზოგადოება დღითი-დღე მრავლდება და თუ ამას, როგორც ფიქრობენ, ჩინეთის ჯარიც, რომელიც დღეს გვარიანათ გაწრთვნილია, მიემატა—საქმე ისე ადვილათ დასამშვიდებელი აღარ იქნება, როგორც იყო იაპონიის ჩინეთთან ომის მოგებას შემდეგ. ამ ნაირათ ოსმალეთის მთავრობას ბედმა გაუღიმა, მაგრამ ისარგებლებენ კი ისინი ამ მოხდენილი დროთი?.. არა მგონია ოსმალთი ჯერ კიდევ იმდენათ „ფატალისტია“ რომ ის თუ არ შუბლზე დაწერილ ბედ-იღბალს სხვას არას დასდევს, „რაც ღმერთს უნდა ჩვენთვის ის იქნებაო“. წინეთ ნეო თურქნი, სანამ ისინი ჯერ კიდევ სახლში მოქმედებდნენ, იმდენათ გაიდევალის-

ტებული არ იყვენ, როგორც დღეს და მათ დათ, რომ შრომა ყოველივეს შეავსებსო. მხოლოდ ახლა, მოედვენ რა ისინიც სხვა-და-სხვა ქვეყნებს, ეს იმედიც დაჰკარგეს. აი რა თქვა ერთმა გამოჩენილმა ნეო თურქთაგანმა: „ჩვენში პროგრესი არ შეიძლება, ამას, გარდა იმისა, რომ ჩვენი ფანატიკობა უშლის ხელს, კიდევ ის აფერხებს, რომ ოსმალეთში ხალხი არასოდეს არ რჩებაო. „ეს მოძღვრება მათ აქვთ ამოკრეფილი დღევანდელი მოდისაგან, თითქო თუ ლუკმა პურის ბრძოლა არ არის ერთს ერში—იქ პროგრესი არ შეიძლებაო. სხვა უფრო საყურადღებო საგნებს—ხალხის განვითარებას და მათი გემოვნების გახსნას უკეთესი ცხოვრებისათვის, რომელსაც შეუძლია სხვა-და-სხვა კაცის ცხოვრების გასაუმჯობესებელი მოთხოვნილება გამოიწვიოს, ისინი უყურადღებოთ ტოვებენ და არც დღევანდელი მთავრობა იტყენს თავს ამისათვის, რადგან ეს მას აბა რა ხელს მისცემს. თუმცა აქა-იქ ოსმალეთშიაც არიან ისეთი პირნი, რომელნიც ამბობენ, რომ პროლეტარები გუნდი მაინც-და-მაინც არ არის საჭირო, რომ ქვეყანა დაწინაურდეს, თუ რიგიანი სწავლა-განათლება და-მყარდა ხალხთა შორის ამ გზითაც საქმეს ეშველებო, მაგრამ ასეთები იმდენათ ცოტა არის, რომ არა ჩანან და არც გავლენა აქვთ. რომ შეგნება იყოს, დღეს ოსმალეთს აქვს ფართო ასპარეზი მოქმედებისათვის, მით უმეტეს, რომ მის გარშემო მყოფი პატარა სახელმწიფოები, რომლებადანაც მას მოსვენება არასოდეს არ ჰქონდა, დღეს სულს ძლავს ითქვამენ. რუმინია მოუსავლობის მიზეზით, სერბია, საბერძნეთი და ბულგარია კი საშინელი სიღარიბით, არა თუ გარეთ, შიგნითაც კი სულს ძლივს იბრუნებენ. მეტადრე ბოლგარია, რომელიც დღეს საშინელ მდგომარეობაშია და აქა-იქ ამბოხებაც კი მოხდება ხოლმე.

აი რა სამწუხარო ამბები მოვიდა აქ ამ რამოდენიმე დღის წინეთ:—ბოლგარიის მთავრობას უნდა შემოიღოს კანონათ მიწის საათისთავო ბევარა, რომ ამითი მაინც მოაბრუნოს მცირეოდნათ თავისი ფინანსიური საშინლათ დაქვეითებული მდგომარეობა. ამ აზრს კი ხალხი წინააღმდეგა და აქა-იქ ჯგუფ-ჯგუფათ მოგროვდნენ, ძალაზე დადგნენ. მთავრობამ ბრძანება მისცა ჯარს, —ხალხი დაეფან-

ტათ. ჯარი ვერას გახდა, უიარაღოთ ხალხი არ დაიშალა. მთავრობა იძულებული გახდა ებრძინებია ჯარისთვის სილადი იხმარეთო. ჯარის-კაცებმა თავის მოძმეთ პირდაპირ თოფები არ ესროლეს, არამედ ხან ჰაერში ისროლეს, ხან მიწაზე. ხალხი ამას ვერ მიხვდა და პირდაპირ დაუშინა თოფები ჯარს. ამ რიგათ რამდენიმე ჯარის კაცი მოიკლა და ახლა რამდენიმე მაზრა, ქალაქი რუშჩუკი და სხვები საომარ მდგომარეობაში არის. სხვათა შორის ბოლგარიას დღეს კიდევ ერთი დიდი საკითხიც აქვს გადასაწყვეტი და ეს საკითხი კი, როგორც ზოგიერთი ბოლგარები ამბობენ დიადი საკითხია მათთვის.

ოსმალეები ძველებურათ, მათებურათ ყურსაც არ აბარტყუნებენ და აქა-იქ უბრალო საქმეებით იტყევენ თავს, ხოლო ერთი რამ კი გაუმჯობესდა: ჯარი ახლა უფრო კარგათ და სუფთათ ჩაცმულ-დახურულთა, ჯამაგირებიც ახლა უფრო მეტი გამოდის წინანდელზე; ისე კი ოსმალეთში დღეს ცხოვრება ძრიელ გაჭირდა, რადგან ვაჭრობა ძრიელ შეფერხდა. ოსმალეთმა დღევანდელი მდგომარეობით ვითომ იმით ისარგებლა, რომ პატარა სამეფოებიდან შემოტანილ საქონელს დიდი ბაჟი დაადო 8% მაგიერ 50% და მეტი. მხოლოდ ამით მართო რამოდენიმე თავის ქვეშევრდომს, შუათანა ვაჭრებს, მოტეხა წელი, რომლებსაც საქმე ამ პატარა სამეფოებთან ჰქონდა. დიდი ვაჭრები კი ხელ-უხლებლათ დარჩენ, რადგან მათ საქმე დიდ სახელმწიფოებთან ჰქონდათ და აქ კი ბაჟი ისევ ის 8% არის. ამ გარემოებამ გამოიწვია კონტრაბანდობა და ამას წინეთ ათინის მთასთან მიმავალი ერთი იალქნიანი გემი დაიჭირეს წამლით და ქვის სამტრევეი ნაღმებით და შემდეგ კიდევ, როცა ეს გემი სალანიკში მიღოდა, მეორე ცხეთივე გემი შემთხვევით გზაში დაიჭირეს. ზოგიერთებმა კი ამ უბრალო სავაჭრო საგანს პოლიტიკური აზრი მისცეს და სხვა. მაკედონია სდუმს, თუ თითო-ორილა მდიდარი კაცების დაჭერას და მათა და გამოსაყრდათ ფულების მოთხოვნას არაფრათ ჩავაგდებთ, რაც აქ ხშირათ ხდება. ახლაც დაიჭირეს ერთი მდიდარი ურიის შეილი და გამოსაყიდ ფულს თხოულობენ.

მაკედონელები და მათი კომიტეტები ახლა მხოლოდ მშვიდობიან პროგრესის გზას დაადგენ. ისინი აგროვებენ აქა-იქ ხალხში ფულებს და აღებენ სოფლებში სკოლებს. ახლა ამბობების დრო არ არის და შემდეგისთვის მაინც მზათ ვიყვეთო, ამბობენ.

იასე რაჭველი.

ახლათ დაბადებულნი

(თარგმანი)

ხელი და უკუმეთი დაჲ იყო. ცა, თითქმის მგლავიანკა, ღრუბლებით დაფარული, უხვათ აზკურება დადამიწას წვიმის ცრემლებს. იქნება მართალი ცრემლებიც იყო, ვინ იცის?

მთელი ჩვენი სოფლის მცხოვრებნი გადასახლებას გეშუერებოდით, ეგვლა გაგურბოდით მტერს.

ქუძუთა ბაღლები დადებმა მიხსურეს გულში და დააძინეს. ცატა მოზრდილები მამებმა წამოიკიდეს მხრებზე და მიეცენ ტკბილ ძილს. მხოლოდ ისეთები, რომლებსაც შეეძლოთ ფეხით სიარული, ხელ მოჭიდებულები მიჰყავდათ.

ამ გვარათ გაუდექით გზას.

ეგვლას სხეზე მოწყენილობა ეტეობდა, თითქმის მიცვალებულს მიასვენებენო.

როდესაც ჩავარეთ ჩვენი სოფლის სსსაფლას გვერდით, გული ამოგვიჯდა და ქვითინი დავიწყეთ განა ადვილი სათქმელია? მივიდოდით და აქ ვტოვებდით წინიანთ სსსაფლას! რამდენი ძვირფასი არსება იყო ჩამწკრივებული ამ სსსაფლასზე, ეგვლა ჩვენგანს გული ეწოდა რომ საუკუნოთ ეთხვევებდა თავის ძვირფას არსებათა სსსაფლავებს.

ჩვენ გვეგონა რომ იმათ ცოცხლებს ვტოვებო, უშეშვეთ მტრის ხელში!.. თუმცა კი ჩვენვე შეგნატრადით მათ; ისინი ჩვენზე ბედნიერები იყვენ, დახორცენ და არ დაესწრენ ამ შავ დღეებს.

მთელი დამე ვიარეთ, წვიმამ დაგვასველა, შიმშილმა დაგვასუსტა, და დადალულობამ დანე გამოგვაცალა. მტივა, და მშინა, სშირათ შეხივოდენ დადებს ხან ერთი და ხან მეორე ბაღლები და თან კანკალებდენ სიცივისკან

დაღურჯებულები. დედები კი აჩუქებდნენ: გაჩუქდი თორემ „მოკა“, წაგიყვანს; უბედური, შეშინებული ბავშვები თვალს აჭკეტდნენ, ბნელ ღამეში აჩა-იქ ათვალიერებდნენ თითონაც არ იცოდნენ რას და ვის, თანაც შეშინებულები დედებს კალთებზე ეკვროდნენ.

მომეტყულები ნაწილი ბაღდებისა, სიცივისა, შიმშილისა და დაღაღურების გამო, დედამიწაზე ღონე მიხდილნი ეტყემოდნენ და აღარ შეეძლოთ სიარული, მაგრამ უფროსები იყვანდნენ მათ ხელში და ამგვარი ტანჯვით განვაგრძობდით ჩვენ მოგზაურობას.

ყველა დაუდუმდით. ჩვენ მივდიოდით ჩვენი მტრის სოფლის სიახლოვეს, რომლებიც იყვნენ სისხლით გაუმადლარი ნადირები; როგორც მხეცებისა ისე ცვეთინდა მათი.

უნდა გვშინებოდა კიდევ, ფრთხილათ უნდა ვფოფოვოყავით, თორემ დიურთმა დაიფაროს, ჩვენ სმაურობაზე რომ გადავიძებოდათ, ყველანი დავიდუმებოდით., ისე ნე-

ახლათ გადმოსახლებულნი.

და ვაბიჯებდით, რომ ჩვენც არ გვესმოდა ჩვენი ფეხის ხმა. მაგრამ ამოსუნთქვასაც კი ვერა ვბუდავდით. შიშით შევეურებდით ცას, გვინდოდა გავგვეტო რა დრო იყო დამისა; მოვასწრებდით თუ არა სამშვიდობოს ასუფას კათენებამდის!

ცა მოღრუბლულია, ერთი ვარსკვლავიც არსადა ჩანს, წვიმა ნელ ნელა გვასველებს წინანდებურათ, დიურთო! რანაირათ გვინდოდა რომ ეს დამე გავგრძელებულიყო. მკობია თავის დეში არავის ჭეუვარებია ბნელი ღამე ისე, როგორც ჩვენ დღეს, იმაზე იყო დამოკიდებული ჩვენი ბედნიერება და უბედურება, მთელი ჩვენი

ბაღდების ბედ-იღბალი; გვეშინოდა კათენებისა, რადგან გზა კიდევ დიდი გვეჭინდა გასავლელი. ჩვენ ავდიოდით აღმართებზე, გადავდიოდით ხეებზე, გტოხავდით ზატარას ნახვარ რუბში... და სულ კი სამარისებურ სიჩუმეს ვიცავდით, ჯერ კიდევ საშიშ ალაგას ვიყავით. ის იყო გავცდით მტრის სოფელს.

ურბათ ეს სიჩუმე დაარდვია ჩვენი თანა მგზავრის ბაღდმა, და გააბა ჩხავილი: ჩვენ ყველა შიშმა აგვიტანა. ბაღდი აღარ ჩუმდება, უნდათ ზირზე ხელი მოუჭიროს, რომ ყველანი არ დავიდუმოთ, თორემ ამ სმაურობაზე მტრები გაიდვიძებენ და ყველას გაგვწვევებენ. ზირზე ხელი მოუჭიროე—აქეთ-იქიდან ეჩურჩულებიან ბავშვის დედას. თუ დიურთი გრწამს, გაჩუმე! ეხვეწებიან ყველანი. ბავშვის დედას შიშით ენა ჩაუვარდა, ცდილობს გაჩუმოს, მაგრამ ამათ, იგი მაინც ტირის. როგორ მოუჭიროს ზირზე ხელი! განა დედას შეუძლია თავისი ხელით დაახრჩოს თავისი ნაშობი შვილი? იგი უფრო დათანხმდება ამ გლდიდან გადავარდეს, ვიდრე შვილი დაახრჩოს. ბავშმა ტირილს უმატა, შეუმაღლა ხმა. ჩვენ უფრო გვაშინებს იმისი ჩხავილი.

ბოლოს თავის-თავის სიუვარულმა დასძლიათ, დაეხმით სხვა გრძობა: ყველას მხალფთ თავისი თავის დახსნა და აკონდებოდა. თვალის დახმამხამებზე, რამდენიმემ გააწოდა ხელი ბაღდისკენ, უნდოდათ გადაეკლათ ხეში. აი ერთი წუთიც და იგი საუკუნით გაჩუმდებოდა, მაგრამ გამწარებული დედა მიუხვდა მათ განზრახვას და როგორც ვუთხარი ისე გამოესარჩლა შვილს, მაგრამ, რა ნახა რომ არაიფერი დონე არ გაუვიდოდა ბევრ ხალხში, ისევე ვედრება დაუწეო; მერე გულ-ამომჯდარმა ქვითინი მორთო, ბაღდი გულში ჩაიკრა, დედა ზირქვე დედამიწაზე, და ზედ გადაუფარა თავის ძვირფასი შვილს. ამ გვართ ბავში გაჩუმდა და გადარჩა უბედურებას. ჩვენ ისევე გაუდევით გზას. მაგრამ ბაღდის ღრიალმა და ჩვენმა აღაქათმა ისე არ ჩავიარა, ატყდა მტრის ძაღლების ყეფა.

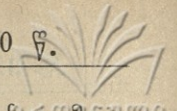
— ნაბიჯს მოუმატეთო, ჩურჩულით გვეხვეწებოდნენ მოხურებულები—ერთი ამ მთას ავაწიოთ კათენებამდის, და მერე აღარა გვიშავს-რათა, იქ კი აღარავინ გვახლებს ხელს და არ დაგვხრცავსო.

ჩვენ უკვე შეგუდებით მთას, ნაბიჯს ვუმატეთ, მაგრამ აღმართი ძნელი ასავალია. ავდივართ, თან სმირათ უკან ვიუერებით, ხომ არავინ მოგვადევსო.

კიდევ შევნიშნეთ, რომ მტრის სოფელში მოძრაობა და სმაურობა ატყდა, ბაღდმა დაგვდუმა. ადბათ სოფლებებმა გამოადვიდეს. დამის სიჩუმეში შემოგვესმა ღანძლავა და მუქარა მტრისა, თითქოს მთელი სოფელი ფეხზე დამდგარაო.

ჩვენ შიშის თვალთ ვიუერებით იქით, სიცილიც

ხმაურსა და გვერდის. დამის სიბნელეში ვარჩევთ შავ ადამიანის ღანდებს და იარაღის ჩხრიალს. .. ახლა კი თავს უშველეთო! შექვირეს ეველამ, მაგრამ მთა მდალთა, ადმართის ბოლო არა ჩანს, შიში და დადალულობა თავისას შერება; ბავშვები და დედაკაცები უდონოთ ეცემიან ძირს. დედაკაცების რიცხვში ერთი უფრო უურადღებას იქცევს თავისი სისუსტით და უჭანობით. იგი ფეხს მიძიება, ჩქარა დედა შეიქნება. საწყალი, ცდილობს არ ჩამორჩეს სხვებს უკან, მარა მანინ კი უჭირს სიარული, მით უმეტეს რჩი თუ სავი წლის ბაღლიც ამძიმებს, რამელიც ხელით მიჭყავს.

ამას უურადღება მიაქცია ერთმა მხურცებულმა დედაკაცმა.

— ძებო! თქვა მან, — უშველეთ ზეგრუტს, (სახელი სომხის ქალისა) საწყალს უჭირს! თითონაც ძლივს მდინს, ბავში მანინ ჩამოართვითო!

— ერთმა ახალგაზდა ბიჭმა ჩამოართვა ბავში და წავედით ისევ ზევიით.

— უთალო, კიდევ რა უნდათ ჩვენგან? წარმოთქვა ერთმა მხურცებულთაგანმა. — ნუ თუ ჩვენი სიცოცხლეცა შერთო? ჩვენ ხომ სიცოცხლის მეტი არა შეგვჩინია რა! მტერი მთის ძირსაა მოახლოებული; ჩვენ რაც ძალა გვაქვს გავრბივართ, მთა ხმას გვაძლევს და ჭიკში გაისმის ბაღლების ტირილი, დედაკაცების კვნესა ჩივილი... მგზავრობა ვრძელდება.

უცბათ ავთმყოფმა ჩიკეცა, და დაიწყო საშინელი ყვირილი: იმისი ხმა შორს მთებმა გაიშორეს. უბედურმა ვეღარ შეიძლო მეტი მგზავრობა: ახლა კი ჩვენ უბედურებაში ჩავრვიდით! ვინ მიათვქრებდა იმას, რომ თვით დურთი დაცინებდა უიმისოთაც დაჩაგრულთ, და მტრისაგან დევნილთ! უბედურს, იქნება მთელ დამეს აწუხებდა ტკივილი, ითმენდა არა ჩვეულებრივი მთამინებით, ხმარობდა ყოველ დონისძიებს რომ დაეჯანს თავისი ტანჯვა, მაგრამ აქ კი ვეღარ შეიძლო გამკლავებოდა თვის ბუნებას...

ავთმყოფი წევს უდონოთ, მოდელი-მოქანცული... მაგრამ მანინ კი გაქცევა არის საჭირო მეტი დონე არა გვაქვს, სხვა საშველი არსადან მოგვეღის, შეიძლება მდევარი მოგვეწიოს.

ავთმყოფის ქმარმა მკლავი გაუყარა და ძლით მიჭყავს. მთის წვერამდის ცოტადა გვიკლია. იქ მოგვეღის შეკლა! იქ, თავისუფალ დედამიწაზე მტერი ვეღარას დაგვაკლებს: აქით კი არ ხოცვენ ხალხს! თუმცა იმედი გვემატება, მარა საშინელედაც თავს არ გვანებებს, უკან მდევარი, წინ ახლო საშველი, ჩვენც მივამურებთ, რასაკვირველია, საშველ ადგილს.

უცბათ შემოგვესმა საშინელი კივილი ავთმყოფი დედაკაცისა: დონე მიხდილი გაუშვა ქმარს ხელიდან და დაეცა ძირს.

საშინელი წუთი იყო, შემთხვევა იმდენად მოულოდნელი და საგრძნობელი იყო, რომ ბევრი ჩვენგანს, მუხედავათ შიშისა, რომელმაც აგვიტანა ეველანი, გაჩერდით თითქო გაქვავებულნი. და ვუცდიდით მშობიარობის გათავებას.

არ ვიცი ტანჯული დედაკაცის სიბოლოებით თუ ბუნების უმადლესი ამიცანით განცვიფრებულები, ჩვენ ალაგიდან ვეღარ ვიძვრდით. გვეგონა: ამ დიდებულ საათში რომ მიგვეტოვებინა უს უბედური მარტო, ახლათ დაბადებული ბავშვით, უაღაგო ალაგს მთებში, მთა ხიჩს გვიზამდა და შთავგებთქავდა ჩვენ, ან ატყდებოდა ტყე-ქუხული დუთისაგან ჩვენ დასახოცავათ მოვლენილი.

საკვირველ სურათს წარმოადგენდა ეს დიდი მთა ამ წუთში: იქ... მტრის ხელიდან გამოქცეული ხალხი, მთის სიმაღლეზე შეთენილი, იქ, მთის ძირში, ადამიანთა სისხლით გაუმიღარი მტერი, რომელიც, ხელში თუ ჩაუტვიფრდით, არ დაგვზოგავს სასიკვდილოთ. აქ დედაკაცების გროვა შემოხვევა მშობიარეს, ცოტა მოშორებით, დეანან მამაკანა, გაჩუბებულნი და დადონებულნი, ეველა ამ სანახაობას ჭმეფობს სიბნელე.

ჩვენ დიდი გზა გვაქვს გამოვლილი და იმედიანათა ვართ რომ მტერი ვერ დაგვეწევა

ვითქვით, რომ ჩქარა განთავისუფლებს ჩვენი მელოცინე და გავუდებთ გზას.

ხშირათ ჭიკში გაისმის ავთმყოფის კვნესა-კივილი და მას მთებიც ხმას აძლევს.

ჩვენ საშინლათ გვებრადება საწყალი, და გავწუხებს ამისი ტანჯვა. მარა ვის შეუძლია ბუნებას წინააღმდეგს?

მოუთმენლათ ველოდით დასასრულს, წუთები საათებათ გვეჩვენებოდა, და შიშით თითქმის გულები გვისკდებოდა.

— უა, უა! — შემოგვესმა უცბათ ხმა ახლათ დაბადებული ბავშვისა, და გაჭქვან ჭიკში

დაიბადა არსება ქვეყანაზე საცხოვრებლათ და სეტანჯველათ.

კარგა ხნისა წვიმამ გადალო, ცა ვარსკვლავებით მოიჭედა. დილის სიცივემ საგრძნობლათ დაგვებრა. შეუბრადებელი ქარი დახვარსავით უვლის, ახლათ დაბადებულის ტიტველა სხეულს, იგი კანკალებს და იკუნტება. საჭიროა შევასხვიოთ რაშიმე რომ გათბეს, მარა რაში შევასხვიოთ? საიდან რა მოვიტანოთ, ჩვენ თითონ ეველანი თითქმის ტიტველნი ვართ, რადაც ძონძები ძლივს გვითარავს სხეულს, და სავამრისათ კი ვერ გვათბობს.

მანინ როგორც იყო ერთმა დედაკაცმა ბავში შესხვია რადაც ძონძებში; ამ დროს ჩვენს ახლო გაისმა მტრის ხმაურობა, კიდევ რამდენიმე წუთი და იგინი თავს დაგვესხმოდენ.

ჩვენ შიშის ზარმა ავიტანა და ვეკლანი თავის შველას ვცდილობდით; როგორც იყო მელაგინეც ხელში აყვანილი მიგვყავდა ზევით.

თითქმის მთის წვერზე ავაწიეთ, რომ უცბათ ქვევიდნ ბავშვის ხმა შემოგვესმა — უა, უა! — და მხალთ მამინ მოგვავიდა უბედური, თურმე შიშით და სიჩქარით ვეკლას გადავავიწვია, თითოეულ ჩვენგანს ეცანა რომ აიყვანდა ვინმე ბავშვს, და ამ გვარათ ერთმანეთის იმედით ვეკლას დავიწიებოდა სიტყვაში ..

მარტო, უმწეო, ვეკლასგან მიტოვებული დარჩა იგი ბაღახეში, უშველებელი მთის ფერდობზე, და შესაბრადისათ ჩხადა. იმისი ხმა შეშინებული ბატონის ბღავილს მოაგონებდა გამგონს, იმ ბატონისა, რომელიც ცხვირის-ფარას ჩამოაჩენია, და ადრე თუ გვიან მგლის ლუკმათ შეიქნება; მარა ამ ტირილის ხმამ ჩვენზე მანინ ვერ იმეჭმედა, და ვერ დაგვაბრუნა, ვინ გაბედავდა ხელ-ახლათ იქ ჩასვლას?..

ჩვენ მანინ არ ვიშლიდით და მივდიოდით, ბაღადიც არა ჩუმდებოდა და შესაბრადისათ ჩხადა, ვინ გახუმებს მას, ვინ გაათბობს?..

აი ძლივს ავაწიეთ და ავედით მთის წვერზე, ახლა გადარჩენილები ვართ, დრო არის შევისვენოთ. მელაგინე დაგვავიწვით დედამწასზე, იგი ცოტ-ცოტა გონს მოდიოდა.

„უა! უა!“ კიდევ შემოგვესმა ბაღადის ამონაკვების ხმა: თუმიც ძალიან იყო მისი დედა დასუსტებული, მარა მანინ, გაიგონა თუ არა ბაღადის ხმა, შემოათვალიერა გარს და, რომ ვერავის ხელში ბაღადი ვერ შენიშნა, მიხვდა თავის უბედურებას, წამოიწია, ცდილობდა ადგომას, მარა უღონოთ იქვე დაეცა.

— აი რანაირია უფთავა შენი ბედი. ჩემო სიტყვადაც შეიღო! წაიხურე უბედურმა დედამ, და ორი კურცნალი ჩამოუგორდა გამხდარ და გაუვითლებულ სანებზე.

გაიარა რამდენიმე საათმა. აღმოსავლეთი შეიღება აღისფრათ, ბირველი მზის სხივები შორს, მადალი მთის წვერებზე დაეცა, და ბურუსით შემოსილი მთის წვერი გაანათა. ჩვენი სოფელი შორს კვამლის ბურუსში ძლივს და მჩინდა. არც მთაზე, არც მთის ძირში აღარავინა ჩანდა. ეჭვი არ არის მტერი უკანვე გაბრუნებულია, რაკი მიმხვდა რამ ვეღარ დაგვაწვიდნ. კაი ხანია ბავშვის ხმაც მისწვდა. წუეულები! უსათუოთ წაიყვანდნ ბაღადს.

მანინ გულმა ვეღარ მოგვითმინა და ორი ჩვენგანი გაგვზავნეთ ძირს, სადაც ბაღადი იყო დატოვებული, დანახეხნი მოუთმენლათ ვეღადით იმით დაბრუნებას. აკერ ისინიც გამჩინდნ, მდრიან და მოაქეთ სხეული, გათოშილი ბავშვისა. ცივმა დამის ნიავმა გაქროლა ზეცას უკანასკნელი სულთქმა უბედური ახლათ დაბადებული ბავშვისა..

გახუმებული ჩვეულებით მკვდარი ბავშვის სხეულს, რომელიც მწვანე ბაღახეზე იყო დასვენებული. თუმიც განუსაზღვრელ უბედურებაში ვიყავით. თითქმის შეჩვეულებიც, ჩვენი ძვირფასი ადამიანის სიკვდილს, მარა მანინ ჩვენ გამშრალ თავდაცვას ცრემლები ჩამოგვცვივდა, ამ ზატარა არსების დაკარგვაც გვეხანებოდა. დაკარგვა, და ისიც სად? მთაში, უაღაგო-აღაგას, უმწეოთ, განუტყვავ უმანკო სული! ჯობს თით ამოთხარეთ საფლავი უმანკო არსებისათვის, რომელიც დაბოდა მთის ფერდობზე მხალთ იმისთვის, რომ ისე იმ მთისავე წვერზე დამარხულიყო.

მივაყარეთ მიწა და ჯობის წვერით ზედ ჯვარი გამოვხატეთ, თან წავიხურე უფეთ: „შენ უფრო ბედნიერი ხარ ჩვენზე...“

სად. ვანჯა.

კახელი ქალი.

წერილები რედაქციის მიმართ

I.

რადგან ჭიათურის სჯის ამბავში მეც ჩამრიეს, სიმატლე მოითხარეს მოგახსენოთ ის, რაც ვიცი ამ ზრეტესტის შესახებ.

დაიბეჭდა თუ არა ჭიათურიდან გამოგზავნილი ზრეტესტი, ბერძნულ უკმაყოფილებას გამოუცხადა ზრეტესტანტეს. ზოგი, რასაკვირველია, თავისი აზრის დაცვას მოჭყვავ და ზოგმაც (ბ. კეიანმა და ჯანელიამ) უკმაყოფილებას განაცხადა: „დიდი შეცდომა მოგვივიდა, რომ ხელი მოგაწერეთ, რადგანაც ჩვენ სხვას ღანძღვას ვუკიჟინებთ და ჩვენვე ვიღანძღებთ“.

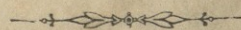
ქ. ბაქო. 13 აგვისტო.

მირიან შანიშვილი.

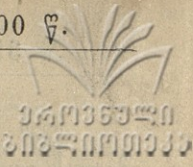
II.

ბატონო ახლათ გადმოსახლებულა! „კვალის“ მე 32 №-ში დასტამბულია თქვენი წერილი „ფაქტები გურიის ცხვრებიდან“, სადაც სხვათა შორის იხსენიებთ ღანძხუთის ტიპებს და შემდეგ, ძლიერ ბუნდოვანათ ინტელექტუალის უმრავლესობას, რომლებსაც დიდი შრომა მიუძღვით „ბანქაბიას“ განვითარება-ვადიერებაში. ამ ინტელექტუალის მთავარ სკანათ ესრეთ წოდებული „კარტოყნივობა“ გაუხდია და ზოგჯერ სემპითხველსაც აბედნიერებენ კარტის თამაშით. ეს ისე არის ბუნდოვანათ აწერილი, რომ ვერ მიხვდებოდა ადამიანი ღანძხუთზე ღანძრავობთ თუ ნიკოეთზე, რისთვისაც უმარხილესათ გთხოვთ გაგვაგებინოთ ეს ფაქტები ღანძხუთიდან გაქვთ მოყვანილი თუ ნიკოეთიდან.

გ. რატიანი.

საქველ-მომხმელო საქმე

ქ-ნო რედაქტორო! უგულითადესათ გთხოვთ ნება გვიბოძოთ, რომ თქვენი პატივცემული გაზ. „კვალის“ საშუალებით უღრმესი მადლობა გამოვუცხადო სიონის სობოროს მღვდელს მამა სპირიდონ გორდელაძეს, რომელმაც შემოწირა ჩემდამო რწმუნებულ სახალხო უფასო სამკითხველოსა და სკოლას 15 ცალი ქართული და რუსული წიგნები ღირებული 2 მ. 50 კ.

აგრეთვე მივმართავ პატივცემულ საზოგადოებას თხოვნით—რათა აღმოუჩინონ დახმარება სალხინოს სამრევლო სკოლას; ვის როგორ და რითაც შეეძლება.

ეს სკოლა მით უფრო ღირსია ყურადღებისა, რომ მასში ამა წელში იქმნა გახსნილი საკვირაო სკოლა, სადაც ადგილობრივი მცხოვრებნი კვირა-უქმე დღეებში სწავლობენ წერა-კითხვას, მხოლოდ ხელს უშლის რათ სიღარიბე ამ ფრიად სიმპატიურ საქმეში, რის გამოც ვერ შეუძინიათ სასწავლო ნივთები და სხვა უსაჭიროესი მოთხოვნებიანი სწავლისათვის.

შემოწირულება მიიღება შემდეგი ადრესით: Черезъ Хони. Въ Салхинское сельское управление, учителю Георгію Цивцивадзе.

პატივისცემით დავშოები მასწავლებელი სალხ. სამრ. სკოლისა გიორგი წიფჩივაძე.

თფილისის

ქალაქის გამგეობა

ამით აცხადებს, რომ მის თანადასწრებით შუადღის 12 საათზე 1900 წ. 28 აგვისტოს, დახიშულია საჯარო ვაჭრობა, რომელითაც იჯარით გაიცემა უსუფთაობის მიღის გაკეთება აწ არსებულიდან ოდღას ქუჩაზე—ბოლოტოვის სახლამდე მოსკოვის ქუჩაზე და ჯვარდის სახლამდე მოსკოვის ვიწრო ქუჩაზე—სიგრიძის სულ 190 საყ; განი მიღისა X 0,42, X 0,28 საყ. და მეორე სიგრიძით 50 საყ. სიგანით 0,25 X 0,16 საყ.—სულ 6780 მანათისა.

ვისაც ქსურს ვაჭრობაში მონაწილეობა მიიღოს შეუძლიან განიხილოს დაწვრილებითი ზირობები გამგეობის მესამე განყოფილებაში ყოველ დღე, კვირა-უქმეებს გარდა, დღის 9 საათიდან ნაშუადღევის 3-მდე.

(1-1)

დაიბეჭდა და იყიდება ახალი წიგნი

„ქართული პრესა“

წერილები ნოე ურდანიასი გამ. ამხან. „შრომის“. ფასი 25 კაპ.

ქ ა ლ ე ზ ი ს
პ რ ო გ ი მ ნ ა უ ზ ი ა

ელენე ბახტაძისა

დ. სოფი.

ამით აცხადებს, რომ მოსწავლეთა მიღება უძცროს და უფროს მოსამსადებელ ჰირველ ჰროგიმნაზიულ და აგრეთვე წელს განხილ ძეორე ჰროგიმნაზიულ კლასებში დაიწყება 20 აგვისტოდან და გავრძელდება მთელი წლის განმავლობაში. თხოვნები უნდა გამოგზავნონ ჰროგიმნაზის უფროსის—ელენე ბახტაძის სახელობაზე. სწავლის საფასური, როგორც მოსამსადებელ—ისე ჰროგიმნაზიულ კლასებში 30 მანეთია წელიწადში

(3-2)

სკოლა და პანსიონი

ა. ა. მამულაიძეილისა

ამსადებს ემაწვილებს გიმნაზიის, რეალურ, კომერციულ და სხვა სასწავლებლების მოსამსადებელ და ჰირველ კლასებისათვის. ემაწვილების მიღება—30 აგვისტოდან.

ადრესი: ოდღას ქუჩა (Ольгинская), სახლი გოგნიევისა, ზემეღის აფთქის მახლობლათ.

(4-1)

მასწავლებელ ქალთა საზოგადოების
სკოლაში

დაიწყო ორივე სქესის მოწაფეთა მიღება 25-ს აგვისტოდან. სკოლაში ორი განყოფილებაა (ქართული და სომხური) იმ მოწაფეთათვის, რომელთაც რუსული არ ესმით, და სამი განყოფილებაც რუსული. სკოლა იმყოფება ლერმონტოვის და გუდოვიჩის ქუჩები რომ შეიერებთან, იმ კუთხეში. სახლი საგარდა - მასკოვსკისა № 12.

(3-1)

რედაქტორ-გამომც. ან. თ.-წერეთლისა.